

המבטחה ע"כ התפוזים

מתאים להחלטות לשכות העבודה המקומיות, הוקמו ועדות משלתיות ובהכרעת שרת העבודה הוצבה גורמה לכל פועל: 8 תיבות פרי ליום.

יחד עם ההעלאה הקטנה הזו בפריון העבודה (לפני המלחמה: ערבים 15 תיבות ליום, יהודים — 10 תיבות ליום), הוכנסו כמה שיפורים בעיבוד הפרדסים; במקום שיטת ההשקאה הישנה בתעלות, הובאו צנורות המטרה מאמריקה, המחסלים כמעט לגמרי את הצורך בידים עובדות לעצם הזקת הפרדסים. וכבר בעונה הבאה יוכנסו, לפי התכנית, מכונות חדישות לאריות הפרי.

וכך, בפעם הראשונה מאז שנים רבות, החלו מדברים על הרחבת הענף, על נטיעות חדשות, על שיקום ועל רווחים. אולם אי-אפשר למכן ענף זה לגמרי, כי אין מכונה היכולה לספס על סולם ולקטוף את הפרי מן העץ. וזהו



"יצוא של 15 מיליון תיבות פרי-הדר היה נתון למדינה"

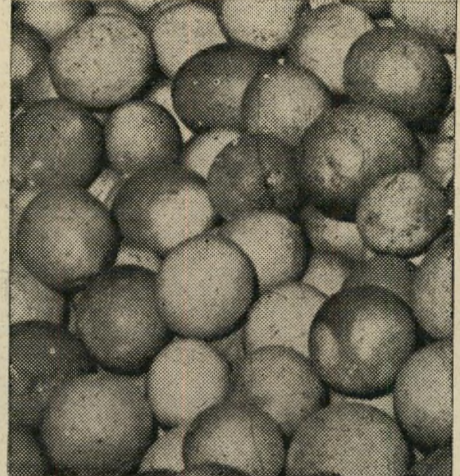
המשבר התחיל בעצם בשנת 1939. עד אז היה ענף הדרים יסוד הכלכלה הארץ-ישראלית, וברחבי העולם היתה התנועה הציונית קשורה בתמונת הגערה החייכנית, החבושת כובע סמבל, ניצבת על סולם בפרדס וקוטפת תפוזים.

אולם בשנת 1939 פרצה מלחמת העולם השנייה. אנגליה, הקונה העיקרית מאז ומתמיד, חללה לחשוב על המיצוך הבלתי חיוני למאמץ המלחמתי — תפוח הזהב של ארץ ישראל. והאוניות — אלה שלא טובעו — היו דרושות להובלת חיילים וטנקים מקצווי העולם, ולא למותרות. הפרדסן לא מצא קונה לתוצרתו, ופרדסו הפך לעול מבחינה כלכלית; הוא חדל להשקיע בפרדס את הטיפול המתמיד, הדרוש מספר רב של ימים עובדות. רק בעזרת הלוואות הממשלה הוחזקו הפרדסים, אולם במינימום של טיפול. התוצאה: ירידת תגובת דוגם פרדס מ-80 תיבה

25.000 יחידות דיון



עבודת ידניים ותמיד תשאר כך. הפרדסים נטועים כאן בשיטת ניצול מקסימלי של השטח; השורות צפופות ועבודת הקטיפ אינה נוחה. באמריקה, למשל, קוטף פועל עד 30 תיבה ליום, כי השורות מרווחות והפרי צפוף על העצים, שלא נידלדלו מחוסר טיפול ממושך. לפי חישוביהם של הפרדסנים, עולה להם כל תיבה הנושלחת לחוץ-לארץ 33 שילינג: 12 שילינג לעיבוד ר-21 להוצאות קטיפ, אריזה, הובלה וכו', אם ימכרו את הפרי בשוק המקומי, ירדו הוצאותיו בהרבה, והתפוזים יביאו אפילו רווחים.



בממוצע ל-61 תיבה, כי העץ שאינו מקבל טיפול מלא מתנוון ונחלש.

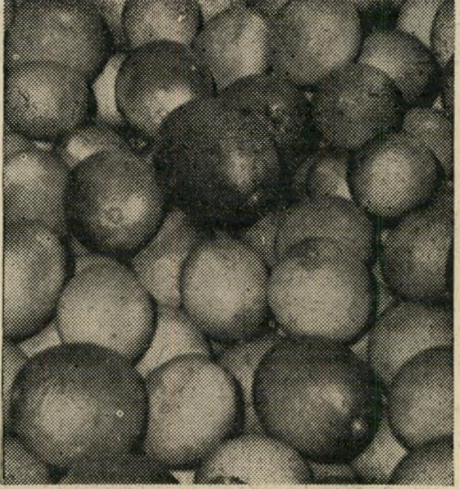
המדיניות היה זה צעד ראשון במידורן, שהעמיד את הענף הפורה בפני סכנת חיסול. בשנת 1939 השתרעו הפרדסים על שטח של 300.000 דונם — כ-60% רכוש יהודי ואילו עתה הצטמק שטח זה ל-120.000 דונם (רק בגבולות המ-דינה), ומהם 80% רכוש יהודי. שטח הפרדסים מעבר לגבול אינו מגיע לשליש השטח הכללי, ואין הוא מסביר את ההפרש בין השטח של אז, וזה של היום.

התוצאה המוחשית ביותר היתה ירידת כמות ייצוא פרי-הדר: 15 מיליון תיבה בשנת 1938 ל-4,5 מיליון ב-1949. עם סיום המלחמה העולמית, החלה הפרדסנות להתאושש. הקניות הגדולות של אנגליה, שהיו מרוכזות בידי משרד המזון הבריטי, והדרישה לפרי הארץ, העולה בטיבו על כל פרי הדר אחר בעולם, יצרו סיכויים טובים מאד, אפילו כאשר החלו בקליפורניה, שבארצות הברית, בנסיונות לגדל פרי שיעלה, או לפחות ישתווה לון השמוטי הארץ-ישראלי, לא הצליחו והיפא אורגני" נשאר מלך התפוזים בעולם.

12.700 טרקטורים



השטחים כרצונכם לפרדסים, הגדילו את תוצרתכם ככל שתוכלו, יפו וקשטו את התיבות. החישוב העיקרי הקובע בספרד הוא: להשיג דיביזים, וכדי לעודד את ייצוא הדרים, נותנת הממשלה פרסים גבוהים ביותר לפרדסנים. שער הלי"ש הרשמי בספרד הוא 31 פזטה. תמורת שיווק הדרים, נותנת הממשלה לפרדסנים 62 פזטה ללירה. מלבד זה, היא נותנת להם 20% במטבע זה, לעשות בו כטוב בעיניהם. וזהו סוד הצלחת ספרד בתחרות השיווק עם הפרי הישראלי.



אולם מצב זה לא נמשך זמן רב — פרצה מלחמת העצמאות, ושוב לא היו האנשים פנויים לטפל בענף כלכלי בלתי חיוני למאמץ המלחמתי. הפועלים הערבים ברחו והפועלים היהודים היו בחזית. יחד עם הפועלים הערבים, ברחו גם הפרדסנים הערבים, ורכושם היה הפקר. משאבות פוצצו, מנועים סולקו והעצים נשארנו לחסדי הטבע — התייבשו ומתו.

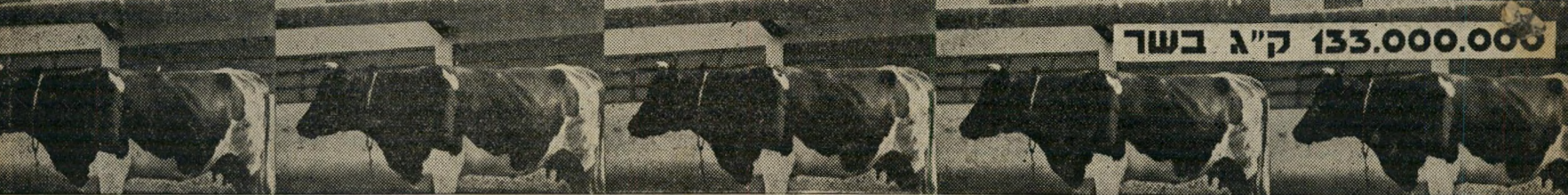
סוחר פרטי באנגליה מבכר פרי זול, הנמכר לא לשם רווחים אלא לשם השגת דיביזים, על פרי שמחירו גבוה. האיכות אינה מכרעת עתה.

שוב ירד מסך המוות על הפרדסנות.

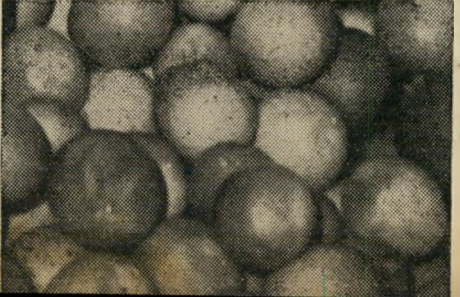
החיה השחורה. המלחמה נסתיימה והלכה, מלאי הידים העובדות חזר התמלא ע"י רבבות העולים החדשים, והמדינה למדה מונח חדש ואכזרי: דיביזים. הוחלט להציל את הפרדסים מהתנוונותם. הפרדסנים פנו עתה ללשכות העבודה לקבל פועלים. אך נוכח שכר העבודה המקובל אצל היהודים, כמה זעקה בחוגי הפרדסנים: השכר הגבוה ירוס את הענף, יש לתאם את השכר לאפשרויות הפרדסנים; פריון הפועלים החדשים החסרים נסיון, ירוד מאד; החזקת פרדסים אינה רנטבילית יותר... הפרדסנים, שגילמו תמיד את החיה השחורה הטורפת השחורה

והגה הופסק עתה הקטיפ, לאחר שההורות הפרדסנים נשמעו לשוא. אם הממשלה מעונינת בדיביזים, עליה להקריב משהו, הם טוענים, אחרת יאבד מקור הדיביזים. הם מוכנים להמשיך בייצוא, רק אם תתחייב הממשלה לכסות בסוף העונה, את ההפרש בין מחיר הייצור ותמורת המכירה. "אילו היה זה ענף הסדרותי", טוענים הפרדסנים, "היה

133.000.000 ק"ג בשר



יחס הממשלה שונה לגמרי. אין מאחורינו ארגון חזק כמו "תנובה", היכול לכסות הפסדים בענף אחד, על ידי העלאת מחירים בענף אחר. והממשלה אינה נוקטת בשום פעולה, שתבטיח לנו הכנסות הוגנות. דבר זה עלול להתקם לא בנו בלבד. על השלטונות להבין שהם נוהגים במקרה זה כאותו מאוהב, שתלה את עצמו תחת חלון ארוסתו, כדי להתקם בה..."



בספרות תנועת הפועלים בשל עברם, כשרבים סירבו להעסיק פועלים יהודים והעדיפו את עובדות הערבים הזולה, נתקלו בסירוב מוחלט: אתם מוכרים לנו היטב; בוכים שהנכם פושטים את הרגל, ובכל זאת יש חשבון בבנק, ולפעמים גם אוטו פרטי בתצורת כתיכם החדשים. תחילה נשאר הדבר בנדר סיכסוך מקצועי בין פועלים ומעבידים. רק כשהתברר שבעיה כה רצינית אינה נושא